

Національний університет «Острозька академія»

Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України

**Секція права національної безпеки та військового права
Національної академії правових наук України**

Національна академія Служби безпеки України

**Інститут Управління державної охорони Київського
національного університету імені Тараса Шевченка**

**Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького**

*(За підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Болгарія
та Посольства Республіки Болгарія в Україні проекту з метою розвитку:
«Підтримка демократичного контролю над сектором безпеки в контексті
євроатлантичної інтеграції України»)*

ОСВІТА І НАУКА У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ

**Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 25-річчю відродження та 450-річчю утворення
Національного університету «Острозька академія»**

**14 червня 2019 р.
м. Острог**

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Науково-дослідного інституту інформатики і права
Національної академії правових наук України
Протокол № 5 від 8 липня 2019 р.
Секцією права національної безпеки та військового права
Національної академії правових наук України,
протокол № 4-Б від 10 липня 2019 р.*

Освіта і наука у сфері національної безпеки: проблеми та пріоритети розвитку : збірник матеріалів III міжнародної науково-практичної конференції / 14 червня 2019 р., м. Острог / Упорядн.: Дорогих С.О., Доронін І.М., Довгань О.Д., Лебединська О.В., Пилипчук В.Г., Радзієвська О.Г., Романов М.С. – НУОА, НДІП НАПрН України. – К.: ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2019. – 308 с..

ISBN 978-617-7814-10-7

Збірник матеріалів конференції присвячений розгляду проблем імплементації Закону «Про національну безпеку України», розвитку системи цивільного демократичного контролю над сектором безпеки та суб'єктів сектору безпеки і оборони в контексті євроатлантичної інтеграції України, актуальним питанням гібридної війни, освіти і науки у сфері національної безпеки.

Видання розраховане на широке коло фахівців, експертів і вчених у сфері національної та міжнародної безпеки.

Збірник опубліковано за підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Болгарія та Посольства Республіки Болгарія в Україні в рамках проекту з метою розвитку.

Автори тез доповідей несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 355/359

ISBN 978-617-7814-10-7 © Національний університет «Острозька академія», 2019
© Науково-дослідний інститут інформатики і права
НАПрН України, 2019
© Секція права національної безпеки та військового права
Національної академії правових наук України, 2019
© Національна академія Служби безпеки України, 2019
© Інститут Управління державної охорони Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2019
© Національна академія Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького, 2019
© Колектив авторів, 2019

ЗМІСТ

Сергій Кудінов

Протидія пропаганді як засобу гібридної агресії Російської Федерації9

Володимир Пилипчук, Олена Лебединська

Особливості організації та демократичного контролю діяльності суб'єктів сектору безпеки країн-членів ЄС і НАТО..... 17

Олег Шинкарук

Досвід провадження освітньої діяльності у галузі національної безпеки у Національній академії державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького 23

Марина Беланюк

Проблема відновлення та функціонування військових судів в Україні26

Павло Богуцький

Система військової юстиції України:
проблема наукового і законодавчого визначення31

Іван Доронін

Особливості систематизації права національної безпеки34

Юрій Ірха

Роль та місце судів у системі цивільного демократичного контролю над сектором безпеки і оборони в Україні38

Володимир Фурашев

Освіта в сфері інформаційної безпеки44

Ігор Авдошин

Зарубіжні теоретичні підходи
щодо визначення окремих категорій політики національної безпеки49

Володимир Артемов, Віктор Євтушенко

Формування феномену професійної відповідальності викладача закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання53

Надія Артюхова

Оперативна обстановка у сфері торговельно-економічного співробітництва України: основні тенденції та виклики57

Анатолій Баланда, Людмила Чвертко

Тероризм у системі загроз національній безпеці:
методичні підходи до економічної оцінки збитків.....60

Наталія Вареня

Щодо підвищення рівня антитерористичної компетенції громадянського суспільства при загрозі терористичного характеру64

Каміла Гамаліна

Кібер-освіта – системоутворюючий фактор майбутнього національної безпеки: досвід Ізраїлю 68

Віталій Гребенюк

Інформаційна складова гібридної війни Російської Федерації на Балканах 71

Андрій Гринь

Формування антитерористичної компетентності на основі інтеграційного підходу 75

Анатолій Гуз

Професійні компетенції здобувачів освіти необхідні для сфери національної безпеки 78

Олександр Іванов

Забезпечення міжнародної безпеки в Європі: історіографічний аспект 80

Юрій Іванов

Правові аспекти застосування концепції критичної інфраструктури у кредитно-банківській сфері 85

Сергій Князєв

Загрози від несанкціонованого витоку інформації: сучасні світові тенденції 89

Людмила Кульчицька

Обмеження таємниці листування та телефонних розмов військовими формуваннями 93

Михайло Куцій

Правові аспекти комунікації в конфіденційному співробітництві 97

Юрій Луценко

Окремі питання удосконалення та розвитку державної політики у сфері охорони воєнної безпеки України 102

Анатолій Марущак

Проблема визначення протиправності дезінформування суспільства 106

Станіслав Петров

Системний підхід до проблеми кіберзахисту об'єктів критичної інформаційної інфраструктури 108

Дмитро Поліщук

Теоретико-правовий підхід до визначення поняття неурядова організація 110

Микола Стрельбицький, Микола Величко, Ігор Піцун Служба безпеки України - суб'єкт реалізації проекту стратегії біологічної безпеки та біологічного захисту України на період до 2020 року.....	115
Роман Трофименко Організаційно-правові аспекти реформування СБУ	119
Сергій Фальченко, Станіслав Шептуховський Кримінально-правова протидія незаконним воєнізованим формуванням	123
Валентина Форноляк Актуальні питання взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом в умовах операції об'єднаних сил	126
Марія Чеховська, Олена Уфимцева Формування системи стратегічних комунікацій між Україною та НАТО з питань енергетичної безпеки	130
Микола Шилін, Ігор Приходько Проблеми розвитку у законодавстві України понятійно-категоріального апарату національної безпеки	134
Микола Романов Роль і місце навчально-наукових установ України у проведенні інформаційно-психологічних операцій.....	139
Оксана Балашова Політичні партії та національна безпека України: синергія чи дисбаланс?.....	140
Надія Гергалю-Домбек Державна мова і національна безпека крізь призму гібридних загроз...	144
Роман Мартинюк Проблемні аспекти реалізації функції президента України із забезпечення національної безпеки і оборони України.....	149
Анатолій Мініч Російсько-українська інформаційна війна і університет.....	153
Олег Ганьба Прикордонна безпека як складова національної безпеки України: поняття та сутність	157
Дмитро Купрієнко, Сергій Білявець Прикордонна безпека України: національний та міжнародний аспекти.....	161
Олег Луник Щодо впливу глобальних проблем на систему безпеки держави.....	164

Володимир Тищенко

Співвідношення понять фільтраційні заходи («фільтрація») та верифікація..... 168

Микола Микитюк

До питання забезпечення державної охорони в Україні: адміністративно-правове регулювання..... 173

Ігор Забара

Міжнародно-правові засади концепції глобальної культури кібербезпеки: вплив на розвиток національних систем кібербезпеки в умовах сучасних викликів..... 176

Анатолій Тарасюк

Пріоритетні питання забезпечення кібербезпеки України..... 181

Ігор Коронатнік

Напрями удосконалення формування та реалізації воєнної політики України..... 185

Ірина Шопіна, Юрій Білоусов

Наукові школи військового права..... 187

Станіслав Онопрієнко

Спеціальні інформаційні операції: пошук методологічно-правового підґрунтя..... 190

Інна Остапенко

Проблеми адаптації національного військового законодавства до правових стандартів країн-членів організації північноатлантичного договору..... 194

Олена Савинець

Правові аспекти забезпечення мобілізації збройних сил України..... 198

Ірина Кирилюк

Безпека у туризмі як чинник сталого розвитку туризму..... 201

Тетяна Корнієнко, Оксана Вінницька

Основні засади формування національної безпеки держави..... 205

Олена Корсак

Особливості розвитку системи освіти України в сучасному інформаційно-технічному середовищі..... 208

Олег Кравчук

Розвиток криміналістики як засіб забезпечення державної безпеки та охорони громадського порядку..... 211

Андрій Крап

Інформаційний суверенітет як складова національної безпеки держави..... 214

Мирослав Криштанович	
Воєнна безпека як об'єкт державної політики України	218
Сергій Крук	
Особливості правового підґрунтя реалізації механізмів державного управління у сфері національної безпеки.....	221
Сергій Тарасов	
Правові засади протидії корупції у військовій сфері.....	223
Віталій Терещук	
Концепт «єдиного інформаційного простору СНД» як інструмент забезпечення медійного домінування РФ на пострадянському просторі	226
Євгенія Тихомирова	
Європейці про безпеку в інтернеті: дослідження євробарометру	230
Віталій Топольницький	
Стан реалізації рішень ради національної безпеки і оборони України в сфері оборони України	235
Олександр Чередниченко, Анастасія Козлова	
Реформи в Україні, як головна стратегія подолання загроз національної безпеки держави на сучасному етапі її розвитку.....	238
Олександр Морозов	
Сучасне поняття системної (гібридної) війни.....	242
Вячеслав Івахненко	
Національна свідомість на уроках фізичної культури як запорука формування патріотизму учнів	246
Ганна Волобуєва	
Проблеми та пріоритети розвитку освіти в секторі національної безпеки та оборони України	249
Артем Волянюк	
Здобутки та подальше удосконалення системи національної безпеки та оборони в умовах нових викликів.....	252
Вадим Дашкель	
Українсько-російська «гібридна війна»	256
Ірина Капленко	
Особливості національного інформаційного простору у контексті забезпечення національної безпеки.....	260
Наталія Кондрашова	
Правові засади виявлення службою безпеки України загроз економічній безпеці держави	263

В'ячеслав Конський

Публічні заклики як форма об'єктивної сторони
перешкоджання законній діяльності збройних сил України
та інших військових формувань266

Дмитро Кундельський

Теорія мирної трансформації конфліктів Й. Гальтунга та її потенціал ..269

Владислав Петняк

Розвідувальні програми спостереження за системами зв'язку
як складова системи національної безпеки держави:
міжнародний досвід.....274

Леонід Піщук

Розвиток сектору національної безпеки і оборони в сучасних умовах ..274

Владислав Плотнік

Використання православного фундаменталізму
як одного із елементів ведення «гібридної війни».....281

Крістіна Свіріна

Дослідження проблем функціонування
військово-цивільних адміністрацій у правовій науці284

Олена Сказко

Управління доменними іменами за умов деструктивних
інформаційних впливів.....288

Сергій Стецюк

Історико-правові фактори в питаннях геополітики України.....290

Микола Тхорик

Сепаратизм як основна загроза національній безпеці України294

Іванна Українець

Роль президента України в забезпеченні
національної безпеки держави.....298

Анна Шмоткіна

Міжнародні стандарти обмеження прав особи
при проведенні антитерористичних операцій.....301

Андрій Ярема

Національна безпека та оборона України в умовах сьогодення:
системні виклики та шляхи подолання 305

Тетяна Корнієнко,

*кандидат економічних наук, Уманський
державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

Оксана Вінницька,

*кандидат економічних наук, Уманський
державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Формування ринкових відносин за роки становлення незалежності України значно вплинуло на економічний стан держави. Відбулися корінні зміни у відносинах власності, формах і методах державного регулювання, пріоритетах розвитку як на державному та регіональному рівнях. У цілому це призвело до нестабільності у внутрішньому і зовнішньому економічному середовищі і появи нових проблем, які стосуються подальшого економічного розвитку країни. До переліку саме таких проблем належить забезпечення економічної безпеки держави, регіонів, підприємства.

Історично термін «безпека» почали використовувати в 1190 р. У цей період поняття «безпека» означало «... спокійний стан духу людини, яка вважає себе захищеною від будь-якої небезпеки» [1, с. 6].

Але в такому значенні його застосовували лише в Західній Європі і до XVII ст. використовували нечасто. Порівняно незначне використання терміна «безпека» протягом практично шістьох століть пояснюється, зокрема, тим, що із середини XIII ст. дедалі частіше почали вживати поняття «поліція». Цей термін поліція трактувався як державний устрій, державне управління, мета якого – всезагальне благо та безпека [2, с. 15].

Загалом категорія безпеки у слов'янському суспільстві з'являється в середині XV ст. як реакція на загарбницькі посягання Золотої Орди. На думку Р.В. Четвертакова, поняття безпеки асоціюється зі станом захищеності від постійної загрози посягання на устрій, уклад, свободу, життя та господарські надбання [3].

У XVII – XVIII ст. практично у всіх країнах світу набуває поширення думка про те, що держава має своєю головною метою забезпечення добробуту і безпеки.

Поширення процесів глобалізації призводить до лібералізації економічних кордонів між державами, проникненням капіталу в різні країни та виникненням додаткових економічних, екологічних та

соціальних проблем внаслідок цього. Цьому також сприяла інтенсифікація процесів економічного розвитку та перехід передових в економічному відношенні країни до високих технологічних укладів, що обумовлює їх поширене проникнення у нових формах у країни, що розвиваються. Зазначені тенденції ставлять на порядок денний завдання підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та забезпечення національної безпеки, що узагальнено охоплюється концепцією безпеки. Формалізовано немає офіційного визнання авторів даної концепції та її складових. Але як міжнародні організації, так і кожна держава на різних рівнях управління, залежно від гостроти окремих проявів небезпеки, формує специфічні напрями її вирішення.

В цілому, концепція безпеки, це усвідомлення впливу небезпечних чинників та обґрунтування реакції на них відповідно певного об'єкта небезпеки. У спрощеній інтерпретації, на основі узагальнення підходів [4], можна визначити, що концепцією безпеки охоплюються наступні складові:

1. Загальні цілі та завдання, що постають для досягнення об'єктом управління, досягненню яких може зашкодити прояв певних чинників небезпеки.

2. Аналіз впливу чинників навколишнього середовища з визначенням чинників потенційного небезпечного впливу на об'єкт управління.

3. Підготовка управлінських рішень у відповідь на прояв впливу джерел небезпеки.

Тобто концепцією безпеки охоплюється опис об'єкта управління, що потенційно може зазнати небезпеки, можливі джерела небезпеки та способи захисту від них.

Характеризуючи суть поняття «безпека», потрібно виділити два концептуальні підходи до трактування безпеки, а саме: статичний (безпека як стан) і діяльнісний (безпека як діяльність). Саме останній підхід, який вперше обґрунтував І. Іваненко [3], з 90-х років минулого століття стає підґрунтям сучасних наукових досліджень і наукового та прикладного уявлення про концепцію безпеки в усіх варіантах її прояву.

Безліч визначень категорії безпеки можна звести до наступного. Під безпекою слід розуміти «стан захищеності найбільш важливих інтересів особистості, суспільства та держави від загроз» [1, с. 5–20].

Поява терміна «національна безпека» пов'язана з ім'ям президента США Т. Рузвельта, який на початку ХХ ст. визначив її як «сукупність умов, що надійно забезпечують національний суверенітет, захист стратегічних інтересів і повноцінний розвиток суспільства, життя та здоров'я усіх його громадян» [2, с. 16]. Це визначення укорінилось у світовій політиці

та науці. Термін «державна безпека» вперше зустрічається на території України, яка перебувала у складі Російської імперії, в державних документах, а саме в «Положенні про заходи щодо охорони державного порядку та громадського спокою» від 14 серпня 1881 р. і ототожнюється з «громадською безпекою» [2, с. 17].

Національна безпека – це комплексне поняття та система, до якої входять економічна, військова, екологічна, політична, інформаційна та інші види безпеки як підсистеми, що водночас також є системами.

У Законі України «Про основи національної безпеки України» від 30 липня 2003 р. визначено основні напрями державної політики з питань національної безпеки у сфері державної безпеки, зовнішньополітичній, науково-технологічній, екологічній, інформаційній, соціальній та гуманітарній сферах [2].

Усі види безпеки взаємопов'язані між собою, але вирішальна, базова роль належить національній безпеці (рис. 1).

Роль, місце і важливість кожного з цих елементів визначається обставинами, що виникають у певний період часу всередині держави та зовні. Зі зміною ситуації життєво важливого значення об'єктивно можуть набувати різні складові національної безпеки [6].

Рис. 1. Структура національної безпеки держави*

* Джерело: згруповано автором.

Отже, національна безпека України становить собою системне утворення, тому забезпечення ефективного функціонування усіх складових її елементів залежить не лише від ефективності діяльності функціональних елементів, а й від своєчасної нейтралізації негативних факторів, що значно впливають на функціонування і розвиток її складових.

Список використаних джерел:

1. Фоміна М. В. Проблеми економічного безпечного розвитку підприємств: теорія і практика : монографія. Донецьк : Дон дует, – 2005. –140 с.
2. Варналія З. С. Економічна безпека : навч. посіб. Київ : Знання, – 2009. –647 с.
3. Костецький М. Р. Управління еколого–економічною безпекою: монографія. Рівне : ППДМ, – 2010. – 116 с.
4. Концепція економічної безпеки / В. М. Геєць, Б. Є. Кваснюк. Київ : Лотос, –1999. – 56 с.
5. Абалкин Л. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение / Л. Абалкин // Вопросы экономики. –1994. –№ 2. – С. 5 – 20.
5. Корнієнко Т. О. Економічна безпека підприємства як важлива складова сучасного бізнесу. Актуальні питання сучасної аграрної науки : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 20 листоп. 2015 р.) / відп. ред. Непочатенко О. О. Умань : ВПЦ «Візаві», 2015. С. 221–223

-----***-----

*Олена Корсак,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Людство в цілому зустріло нове тисячоліття незаперченими досягненнями у продовженні збільшення своє чисельності та загостренні загроз для подальшого економічного і соціального прогресу. Становище України додатково ускладнюється зовнішньо-політичними впливами та у зв'язку зі значним здорожченням енергоресурсів необхідністю значних змін технологій виробництва. Ці слова стосуються не тільки підприємств, але й освіти та науки. Тому одразу ж після проголошення незалежності плани розвитку виробництва супроводжувалися ще одним державним пріоритетом – поширенням української мови в освіті, науці, управлінні, економіці та культурі, збільшенням її частки порівняно з російською. Однак, як свідчать новітні дослідження ([1] та ін.), російська лишається ще значно поширеною і впливовою у побуті та ЗМІ. Крім того виявилось, що проста заміна російської мови на українську не забезпечила швидке наближення України до європейських правових норм і рівня життя. Ми